

ازبکستان با نگرش خاص به امور نظامی

محسن محمدی^۱

پس از فروپاشی شوروی، ناتو در جهت نفوذ در حوزه شوروی سابق تلاش زیادی نمود. در میان کشورهای مشترک المنافع، اوکراین و ازبکستان با توجه به دو سیاست «روسیه گریزی» و «نگاه به غرب» بیشترین استقبال از همکاری با ناتو را از خود نشان دادند و در ۲۲ تیرماه ۷۳ (۱۳ ژوئیه ۱۹۹۴) آقای سعید قاسم‌اف وزیر امور خارجه وقت ازبکستان در بروکسل اسناد عضویت ازبکستان در برنامه مشارکت برای صلح ناتو را امضا نمود و از آن زمان در مانورهای ناتو در چارچوب برنامه مزبور شرکت می‌نماید. به نظر دول آسیای مرکزی، برنامه مشارکت برای صلح در خدمت تقویت و نوسازی ارتشهای ملی آنها می‌باشد. آنها به این همکاری به اضافه دیگر قراردادهای همکاری نظامی با کشورهای عضو ناتو، به‌طور انفرادی، بویژه با کشورهای آمریکا، ترکیه و آلمان به عنوان راه مؤثری برای کاهش وابستگی خود به روسیه نگاه می‌کنند. روسیه در ۱۹۹۵ برنامه مشارکت انفرادی را امضا نمود و این محرک دیگری برای کشورهای مشترک المنافع جهت همکاری با غرب بود. در سال ۱۹۹۵ مسکو تهدید به ایجاد یک «بلوک متقابل» با جامعه کشورهای مستقل مشترک المنافع و دیگر کشورها نمود؛ ولی قزاقستان، قرقیزستان و در رأس آنها ازبکستان به همراه بیشتر شرکای دیگر عضو جامعه مزبور سریعاً با چنین اقدامی مخالفت کردند.

۱. روابط خارجی ازبکستان

پس از فروپاشی شوروی، ازبکستان در سپتامبر ۱۹۹۱ به‌عنوان کشوری مستقل پایه عرصه روابط بین‌الملل نهاد. استقلال ناخواسته این کشور شرایط و بعضاً مشکلات جدی و جدیدی را برای این کشور فراهم ساخت که تا قبل از آن مطرح نبود. برخی از این شرایط و مشکلات ناشی از موقعیت جغرافیایی این کشور و برخی دیگر به ارث رسیده از دوران

۱. آقای محسن محمدی کارشناس امور سیاسی است.

شوروی (سابق) بود. اهم شرایط و مشکلات مورد اشاره را می‌توان حول محورهای ذیل برشمرد:

- موقعیت استراتژیک این کشور به عنوان قلب آسیای مرکزی؛
- موقعیت جغرافیایی ازبکستان به عنوان کشوری محصور در خشکی؛
- همسایگی و نزدیکی با دو کشور افغانستان و جمهوری اسلامی ایران و احساس خطر مسئولان ازبکستان از این قرابت جغرافیایی با توجه به وجود قشر عظیم تاجیک در این کشور و همچنین اعتقادات اسلامی مردم ازبکستان که در مقایسه با سایر کشورهای آسیای مرکزی از عمق بیشتری برخوردار است. این امر موجب هراس مسئولان ازبکستان از دو پدیده اتحاد فارس‌زبانان و صدور انقلاب اسلامی گردیده است؛
- عدم برخورداری از راههای ارتباطی مناسب با جهان خارج از جامعه مشترک المنافع؛
- برخورداری از صناعی وابسته که به دنبال قطع رشته‌های وابستگی اقتصادی و صنعتی به مجموعه شوروی (سابق) مشکلات عمده‌ای برای آنها به وجود آمد و در نتیجه نیازمندی این کشور به مساعدتهای مالی و تکنولوژیک را موجب گردید. به عبارت دیگر اقتصاد و مسائل اقتصادی یکی از عوامل اصلی شکل‌دهنده سیاست خارجی ازبکستان محسوب می‌گردد.

سیاست خارجی ازبکستان از اولین روزهای استقلال این کشور تحت تأثیر عوامل فوق‌الذکر شکل گرفت و برآیند حاصله از عوامل فوق‌الذکر موجب سیر تحولی در روابط خارجی این کشور گردید که طی سطور بعدی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. همچنین این کشور اولویت اقتصاد بر سیاست را از اولین روزهای استقلال شعار خود ساخته است. همچنین از مهمترین ویژگی‌های سالهای اخیر، تحکیم روابط با سازمانهای بین‌المللی و در این خصوص اقداماتی در رابطه با حقوق بشر بود.

در اینجا به ذکر مقدمه‌ای از سیر تحول در سیاست خارجی ازبکستان طی سالهای پس از استقلال این کشور می‌پردازیم. به‌طور کلی ازبکستان از بدو استقلال تاکنون استراتژی خاصی را در بُعد سیاست خارجی دنبال نموده است که به اختصار به شرح ذیل می‌باشد:

۱. دوران تفکر در مدار سابق: پس از فروپاشی شوروی و تجزیه این کشور به

کشورهای متعدد و در نتیجه استقلال ناخواسته کشورهای مزبور و ازجمله ازبکستان، سیاستمداران ازبکستان ناباورانه تحولات را دنبال می‌کردند و تصور اینکه روزی بتوانند مستقل از مسکو به حیات سیاسی و اقتصادی خود ادامه دهند، برای آنان مشکل بود. به‌علاوه آنان هنوز در هاله‌ای از تفکرات به‌ارث رسیده از دوران شوروی سابق به روابط بین‌الملل و برقراری روابط با کشورهای جهان می‌نگریستند. این روند تا زمان مخالفت مسکو با بقای جمهوری‌های مستقل مشترک‌المنافع و ازجمله ازبکستان در حوزه روبل جدید ادامه یافت.

۲. دوران تفکر در چارچوب جامعه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع: پس از فروپاشی شوروی و تشکیل جامعه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع، جامعه مزبور از روند پُر تحرکی برخوردار شد و تعداد بسیار زیادی موافقتنامه‌های امضا شده در چارچوب جامعه مزبور امید زیادی را برای اعضای آن در جهت حل مشکلات فراهم نمود؛ زیرا تشابه ساختارهای اقتصادی و نیز وابستگی صنایع موجود در کشورهای مزبور. در صورت اجرای توافقی‌های به‌عمل آمده می‌توانست خلاء ناشی از فروپاشی شوروی را پُر نماید.

۳. آغاز مرحله سوم در سیاست خارجی: امید به جامعه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع دیری نپایید و پس از مدتی، عدم تحقق توافقی‌های به‌عمل آمده در چارچوب جامعه مزبور موجبات دلسردی و یأس مسئولان ازبکستان را فراهم نمود. این مسئله در کنار عوامل دیگری نظیر کاهش نقش مسکو در منطقه، ثبات نسبی ازبکستان و در باغ سبزی که غربی‌ها به کشورهای جامعه مشترک‌المنافع نشان دادند موجب نگرش جدید مسئولان ازبکستان به روابط خارجی گردید که آثار آن را در وقوع تحولات ذیل مشاهده می‌کنیم:

- تشکیل اتحادیه‌های منطقه‌ای: مهمترین اقدام در این رابطه تشکیل منطقه واحد اقتصادی متشکل از کشورهای آسیای مرکزی بود. در بازدید مورخ ۷۲/۸/۱۹ آقای اسلام‌کریم‌اف از قزاقستان توافقاتی میان رؤسای جمهور دو کشور در خصوص ایجاد منطقه واحد اقتصادی به‌عمل آمد. دو ماه بعد (ژانویه ۹۳) طی بازدید رئیس‌جمهور قزاقستان از ازبکستان، اسناد مربوطه به امضای رؤسای جمهور دو کشور رسید و یک هفته پس از آن طی بازدید اسلام‌کریم‌اف از قرقیزستان این کشور نیز به اتحادیه مزبور پیوست.

علی‌رغم تلاش‌های کشورهای عضو این اتحادیه جهت پیوستن کشورهای ترکمنستان و

تاجیکستان به آن، کشورهای مزبور تاکنون از این امر استقبال نکرده‌اند. به‌طور کلی اتحادیهٔ مزبور تاکنون موفقیت چندانی نداشته است و به‌نظر می‌رسد با بروز اختلافاتی بویژه در بُعد اصول روابط خارجی، بوروکراسی شدید و سیستم بسته و متمرکز در این کشورها و گرایشهای بیش از حد قزاقستان و قرقیزستان به روسیه بخصوص پس از تشکیل اتحادیه چهارگانه روسیه، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان، روند تشکیل منطقه واحد اقتصادی فاقد رشد بوده است.

- تحکیم و توسعه مناسبات دوجانبه در چارچوب کشورهای مستقل مشترک‌المنافع: این روند از حدود ۱/۵ سال قبل شدت گرفت و کاملاً مشهود بود. ازبکستان با توجه به تشابه ساختارهای سیاسی، اقتصادی و صنعتی کشورهای مستقل مشترک‌المنافع و با هدف تقلیل وابستگی به مسکو اقدام به توسعه مناسبات دوجانبه با کشورهای مزبور نمود و در این روند گرجستان، اوکراین و ترکمنستان جایگاه ویژه‌ای در سیاست خارجی این کشور یافتند. تبادل هیأت‌های سیاسی و اقتصادی با کشورهای مزبور گسترش یافت و منجر به امضای موافقتنامه‌های زیادی گردید.

- نگرشهای فرامنطقه‌ای: پس از ناامیدی ازبکستان از جامعه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع، این کشور به‌طور جدی در صدد توسعه روابط با سایر کشورهای جهان که خارج از این مدار قرار داشتند برآمد. در این دوران بود که ازبکستان برخوردهای غیرمنعطف اولیه در قبال کشورهای جهان و بویژه کشورهای غربی را کنار گذاشته و آثار آن بویژه در برخورد با مسئله حقوق بشر و در نظر گرفتن ملاحظات کشورهای غربی در این رابطه از سوی ازبکستان بخوبی مشهود بود. بدیهی بود که در این مرحله برقراری و توسعه روابط با کشورهای دارای توان اقتصادی و تکنولوژیک و نفوذ سیاسی (نظیر کشورهای غربی، کره و ژاپن) و همچنین سازمانهای بین‌المللی وابسته به آنها (نظیر سازمان ملل متحد، سازمان امنیت و همکاری در اروپا، صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و ...) در سیاست خارجی ازبکستان از اهمیت بسزایی برخوردار بود. پس از ذکر این مقدمه روابط نظامی ازبکستان با کشورهای جهان و قبل از آن ساختار ارتش این کشور به اختصار مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

۲. ارتش در ازبکستان

الف) دکترین نظامی

در سال ۱۹۹۵ میلادی، طرح دکترین نظامی ازبکستان در مجلس عالی این کشور مورد بحث قرار گرفت و به تصویب رسید. اهم موارد این دکترین به شرح ذیل می‌باشد:

ازبکستان سیاست خارجی و دفاعی خود را براساس اصول همزیستی مسالمت‌آمیز با تمام کشورها، عدم مداخله در امور داخلی سایر کشورها، احترام به حق حاکمیت و استقلال و نیز تمامیت ارضی و مصونیت مرزهای دولتی استوار ساخته است. این کشور ادعای ارضی نسبت به هیچ کشوری نداشته، علیه هیچ کشوری اقدام نظامی نخواهد کرد؛ مگر مجبور به دفاع شود. ازبکستان همچنین اصول عدم استقرار، عدم تولید و عدم خرید تسلیحات هسته‌ای را دنبال می‌کند و حامی تمدید معاهدات منع گسترش سلاحهای هسته‌ای به مدت نامحدود قطع آزمایشات هسته‌ای و در نهایت نابودی تسلیحات هسته‌ای بوده، طرفدار اعلام منطقه آسیای مرکزی به عنوان منطقه عاری از تسلیحات هسته‌ای می‌باشد. کاهش پایگاههای نظامی و در نهایت برچیدن آنها در خاک کشورهای دیگر از اهداف نظامی ازبکستان است.

ازبکستان به منظور ایجاد واحد امنیتی و جهت حل و فصل مسائل مربوط به جلوگیری از بروز جنگ و تحکیم امنیت بین‌المللی در سه سطح شرکت خواهد داشت:

- در داخل جامعه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع از طریق همکاری با فدراسیون روسیه و کشورهای دیگر که قرارداد امنیت دستجمعی را امضا کرده‌اند و تنظیم سیاست واحد نظامی و اقدام در جهت جلوگیری از بروز مناقشات نظامی؛
- در سطح منطقه‌ای از طریق همکاری ازبکستان و کشورهای مشترک‌المنافع با کشورهای عضو سازمان امنیت همکاری در اروپا و سایر کشورهای همجوار؛
- در سطح وسیع‌تر از طریق همکاری با سازمان ملل و تمامی کشورهای ذی‌نفع.

ب) ساختار ارتش

در تابستان ۱۹۹۲ قوه مقننه ازبکستان، قانون دفاعی کشور را تصویب نمود. در قانون مزبور بر تشکیل نیروهای نظامی کشور تصریح شده است. براساس قانون مورد اشاره

نیروهای نظامی ازبکستان از واحدهای زمینی، هوایی، هوایرد و گارد ملی تشکیل شده است. این قانون همچنین تصریح دارد که ازبکستان یک کشور بی طرف بوده. تأسیسات نظامی آن صرفاً مقاصد دفاعی دارد. همچنین به منظور تشدید فعالیت‌های امنیتی و آموزش کامل نیروهای ویژه در داخل کشور، استیتوی خدمات امنیت ملی و همچنین آموزشگاه ویژه تربیت نیروهای مرزبانی در سال ۱۹۹۴ تشکیل گردید که محل آن در تاشکند می باشد. فعالیت این سازمان در خصوص اطلاعات، ضداطلاعات، مبارزه با جنایات سازمان یافته، تأمین امنیت و تحکیم ثبات اجتماعی و سیاسی در کشور و حفاظت از مرزها است. به عبارت دیگر سازمان امنیت ملی ازبکستان نه تنها در زمینه‌های جاسوسی و ضدجاسوسی فعالیت دارد بلکه در زمینه مبارزه با اپوزیسیون، قاچاقچیان مواد مخدر، گروه‌های خرابکار و امنیت مرزها فعال است.

براساس اطلاعات موجود بودجه نظامی ازبکستان ۱/۵٪ بودجه کل کشور می باشد. وزارت دفاع ازبکستان ۴۰۰۰-۵۰۰۰ کارمند در رده‌های مختلف دارد. ارتش ازبکستان دارای ۳۰۰،۰۰۰ نیرو می باشد که به طور ۵۰-۵۰ از اقلیت‌های ازبک و روس تشکیل شده است و زمامداران این کشور در سالهای پس از استقلال اقدام به افزایش کیفی و کمی جایگاه افسران ازبک درون ارتش نموده‌اند. قبلاً ارتش ازبکستان در نواحی مختلف و به صورت غیرمتمرکز قرار داشت ولی هم‌اکنون مدیریت آن به صورت متمرکز تبدیل شده است. ذیلاً نیروی زمینی و هوایی ازبکستان به اختصار مورد اشاره قرار می گیرد:

۱. نیروی زمینی: نیروی زمینی بخش اعظم ارتش را به خود اختصاص داده است. از استعداد ۱۵۰۰۰ نفری نیروی نظامی برخوردار می باشد که شامل یک لشکر هوایرد و یک لشکر هنگ هلی کوپتر هجومی می باشد. از نظر تجهیزات نظامی ۲۸۰ تانک و ۷۰۰ دستگاه نفربر آبی - خاکی و ۷۰ قبضه توپ و موشک انداز چندلوله‌ای دارد. همچنین نیروی زمینی دارای ۲۴ فروند هلی کوپتر است. نیروی زمینی دارای پایگاه‌هایی در شهر ترمذ در نزدیکی افغانستان با ۶۰۰۰ نیرو، در فرغانه با ۳۵۰۰۰ نیرو و دارای یک تیپ در چرچیک می باشد.

۲. نیروی هوایی: نیروی هوایی ازبکستان قریب ۵۰۰ هواپیما در اختیار دارد. هواپیماهای مذکور به ۱۲ واحد تقسیم بندی شده است و متشکل از انواع هواپیماهای سوخو

ازبکستان با تگرش خاص به امور نظامی

۱۷، ۱۵، ۲۴، ۲۵ و ۲۷ و میگهای ۲۵ و ۲۹ می‌باشد. همچنین این بخش تعدادی هلی‌کوپتر MI-۸ و MI-۲۴ در اختیار دارد.

برای دفاع هوایی نیز ۱۰۰ فروند موشک زمین به هوا و ۳۰ فروند هواپیمای سوخوی ۲۷ در نظر گرفته شده است. پایگاههای عمده هوایی این کشور در تاشکند، چرچیق، فرغانه، اندیجان، قرشی و خوقند واقع شده‌اند.

ج) اطلاعاتی در خصوص اتحادیه هواپیماسازی تاشکند: اتحادیه مزبور یکی از مراکز تولید بدنه هواپیما در زمان اتحاد شوروی سابق بوده است. پس از فروپاشی شوروی اتحادیه مزبور از نظر تأمین قطعات یدکی و موتورهای هواپیمای موردنیاز از مسکو با مشکلات اساسی مواجه شد و در آستانه ورشکستگی قرار گرفت تا جایی که مسئولان ازبکستان سهام آن را به معرض فروش گذاشتند. خرید سهام برای سرمایه‌گذاران خارجی نیز آزاد اعلام گردید. اتحادیه مزبور اخیراً موفق به انعقاد قراردادهایی با تعدادی از کشورهای خارج از جمله مشترک‌المنافع و فروش تعدادی از هواپیماهای تولیدی و نیز کسب تکنولوژی و قطعات یدکی گردیده است. به عنوان مثال به موارد ذیل اشاره می‌گردد:

- فروش ۱۲ فروند هواپیمای «ایل - ۲۶» و ۱۵ فروند هواپیمای «آن - ۱۲» به چین؛

- آموزش ۲۱۶ تن از متخصصان چینی.

- نصب موتورهای هواپیماهای پراداوتیدنی بر روی هواپیماهای ایل ۱۱۴. اولین

هواپیمای باری با موتور مزبور در سپتامبر ۹۶ به پرواز درآمد؛

- اختصاص یک میلیون دلار توسط آمریکا به منظور ارتقای تکنولوژی هواپیماسازی

ازبکستان از طریق ارسال تجهیزات لازم و صدور تکنولوژی؛

- مذاکراتی با شرکت بوئینگ در خصوص تولید مشترک هواپیما؛

- توافقاتی با آمریکا در خصوص تعمیر هواپیماهای «اف - ۱۶» در چگالف؛

- دریافت سفارشات از روسیه در خصوص تولید بدنه ۴ فروند هواپیمای اف - ۴؛

- دریافت سفارش ساخت ۵۰۰ قطعه فنی هواپیما از انگلیس؛

- در جریان برگزاری نمایشگاه هواپیمایی در شهر لاورژه فرانسه، قرارداد تشکیل

اتحادیه مالی - صنعتی در زمینه تولید هواپیما در تاشکند میان کارخانه هواپیماسازی ورونژ

روسیه، اتحادیه هواپیماسازی تاشکند و کارخانه طراحی هواپیماهای ایلوشین به امضا رسید. در جریان برپایی این نمایشگاه همچنین قرارداد نصب موتورهای شرکت مشترک آمریکا و کانادا بر روی هواپیماهای ایل ۱۱۴ به امضا رسید. اولین هواپیمای دارای موتور مزبور در ماه اوت ۱۹۹۸ به پرواز درخواهد آمد.

- در ۲۰ مارس ۱۹۹۲ در جریان ملاقات سران کشورهای جامعه مشترک‌المنافع در کیف با امضای سند مربوطه فی مابین ازبکستان و روسیه روابط دیپلماتیک برقرار گردید. قرارداد دوستی و همکاری میان روسیه و ازبکستان در ۱۹۹۲ در مسکو به امضا رسید.

۳. ازبکستان و روابط نظامی با کشورهای جهان

بدیهی است که ازبکستان از نظر نظامی چه در بُعد آموزشی و دانش نظامی و چه در بُعد تجهیزات و ادوات نظامی کاملاً به روسیه وابسته می‌باشد. اما این کشور پس از استقلال و پس از ناامیدی از برخورداری از مساعدتهای روسیه در جهت کاهش وابستگی نظامی به روسیه و جامعه کشورهای مشترک‌المنافع گام برداشت و همان‌طور که طی سطور قبلی نیز اشاره گردید بویژه در مرحله سوم سیاست خارجی این کشور و نگرشهای فرامنطقه‌ای، تلاش زیادی در جهت تحکیم روابط نظامی با کشورها و سازمانهای بین‌المللی دارای توان اقتصادی، سیاسی نمود و بدیهی است در این ارتباط غرب و سازمانهای بین‌المللی وابسته به آن در سیاست خارجی و نظامی ازبکستان از اولویت برخوردار بوده و می‌باشند. کشورهای غربی نیز بنابه دلایل ذیل جهت ایجاد ارتباط نظامی با ازبکستان علاقه‌مند بودند:

- کاهش نفوذ روسیه در حیطه اقتدار سابق و مهار این کشور و نیز ایجاد کمربند امنیتی

در اطراف آن؛

- نفوذ در منطقه آسیای مرکزی؛

- وابستگی ازبکستان؛

- دستیابی به تکنولوژی نظامی شوروی سابق؛

- نزدیکی ازبکستان به کانونهای بحران افغانستان و تاجیکستان؛

- نزدیکی ازبکستان به جمهوری اسلامی ایران؛

- نزدیکی ازبکستان به چین؛

- گرایشات غربی و ضدروسی آقای اسلام کریم‌اف و مطرح بودن ازبکستان به عنوان غرب‌گراترین کشور منطقه، این ویژگی احتمال تبدیل ازبکستان به یکی از پایگاه‌های نظامی غرب در آینده را تقویت می‌نماید.

بنابه دلایل فوق‌الذکر زمینه لازم جهت همکاری‌های نظامی ازبکستان با کشورهای غربی و ناتو به وجود آمد و می‌توان گفت این کشور در منطقه آسیای مرکزی از گسترده‌ترین سطح همکاری‌های نظامی با کشورهای مزبور و سازمان ناتو برخوردار است. هم‌اکنون وابسته‌های نظامی آمریکا، فرانسه، آلمان و ترکیه در ازبکستان فعالیت دارند. ذیلاً روابط نظامی ازبکستان با آمریکا، آلمان و ناتو به تفکیک و به اختصار مورد بررسی قرار می‌گیرد:

۱. روابط نظامی ازبکستان و آمریکا

کارگزاران آمریکا ملاحظات سیاسی، امنیتی و اقتصادی را از برقراری و توسعه روابط با ازبکستان مدنظر دارند. همکاری‌های نظامی ازبکستان و آمریکا در ابتدا با پوشش تبدیل صنایع نظامی به ازبکستان شکل گرفت. روابط مزبور با بازدید ویلیام پری وزیر دفاع آمریکا از ازبکستان وارد مرحله جدیدی گردید و طی بازدید آقای اسلام کریم‌اف از آمریکا در فاصله ۲۸-۲۳ ژوئن ۹۶ به نقطه اوج خود رسید.

طی بازدید وزیر دفاع آمریکا از ازبکستان در فروردین ماه ۱۳۷۴، نامبرده با وزرای دفاع و امور خارجه و نیز رئیس‌جمهور ازبکستان ملاقات نمود و مسائل روند اصلاحات در ازبکستان؛ همکاری‌های فی‌مابین در زمینه نظامی، فنی و دفاعی؛ تأمین صلح و ثبات در منطقه و مشارکت فعال‌تر ازبکستان در برنامه همکاری برای صلح ناتو مورد بحث و بررسی قرار گرفت. موارد ذیل از مهمترین توافقات و دستاوردهای این بازدید بود:

- بازدید وزیر دفاع ازبکستان از آمریکا در پاسخ به بازدید وزیر دفاع آمریکا، در

پاییز ۹۵.

- اعزام متقابل وابستگان نظامی؛

- استقبال آقای اسلام کریم‌اف از پیشنهاد طرف آمریکایی مبنی بر شرکت فعال‌تر در

برنامه مشارکت برای صلح ناتو؛

- اعلام آمادگی طرفین جهت شرکت در مانورهای مشترک اعم از دوجانبه و یا در چارچوب برنامه مشارکت برای صلح ناتو؛
- تبادل برنامه‌های آموزش نظامی؛
- مساعدت آمریکا در امر تبدیل صنایع نظامی ازبکستان به غیرنظامی؛
- مساعدت آمریکا در امر تربیت کادر نظامی و بازسازی ارتش ازبکستان از طریق اعزام مشاوران بازنشسته آمریکایی. در این رابطه مقرر گردید ژنرال بازنشسته جیمز جانسون سالانه ۴ یا ۵ بازدید از ازبکستان داشته باشد؛
- آموزش افسران غیرستادی و خلبانان ازبکستان در آمریکا؛
- آموزش زبان انگلیسی به نظامیان ازبکستان.

همان‌طور که ذکر گردید وزیر دفاع آمریکا طی مدت اقامت در ازبکستان با رئیس‌جمهور این کشور نیز ملاقات نمود. آقای اسلام‌کریم‌اف طی ملاقات مزبور اظهار داشت حضور آمریکا در ازبکستان باعث ثبات بیشتر ازبکستان و جلوگیری از نفوذ تندروهای اسلامی خواهد شد. وی همچنین از مواضع آمریکا در قبال همکاری‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و روسیه حمایت نمود. آقای پری نیز متقابلاً ازبکستان را جزیره ثبات در آسیای مرکزی قلمداد نمود.

علی‌رغم آغاز همکاری‌های گسترده دو کشور در زمینه نظامی، ازبکستان در مقابل پیشنهاد تشکیل گروه‌های دفاعی دوجانبه با آمریکا که ریاست آن را معاون وزیر دفاع آمریکا برعهده داشته باشد، سکوت نمود. این سکوت ازبکستان در حالی صورت گرفت که سفیر آمریکا توضیحاتی مبنی بر اینکه این گروه بیشتر تشکیلاتی نیم‌بند و تشریفاتی خواهد بود تا یک سازمان دوجانبه و دارای بدنه کاری به طرف ازبکی ارائه نمود. سکوت طرف ازبکی در این رابطه را می‌توان منظور نمودن حساسیتهای مسکو تحلیل نمود.

متعاقب این بازدید شاهد شرکت نظامیان ازبکستان در مانورهای در چارچوب برنامه همکاری برای صلح ناتو تحت عنوان کویر تیو ناگیت - ۹۵ در یکی از مراکز آموزشی و تمرینی نیروهای مسلح آمریکا بودیم. همچنین براساس توافقیهای حاصله در جریان بازدید مزبور، آقای راس‌بری کارتر معاون وزارت تجارت آمریکا در رأس هیأتی متشکل از معاون شرکت امور سرمایه‌گذاری‌های خارجی، مشاور ارشد وزارت دفاع و نمایندگان ۱۶ شرکت و کمپانی

بزرگ آمریکا در دسامبر ۹۵ از ازبکستان بازدید نمود. هدف عمده سفر، برقراری همکاری در زمینه تبدیل کارخانجات صنایع دفاعی به کارخانجات تولیدکننده کالاهای غیرنظامی و توسعه مناسبات فی مابین اعلام گردید. هیأت مزبور با آقای اسلام کریم‌اف ملاقات نمود و پیام کلیتون را به نامبرده تسلیم نمود. آقای کارتر همچنین در محل کابینه وزرای ازبکستان با آقای سلطان‌اف نخست‌وزیر ملاقات نمود که طی آن طرفین چندین موافقتنامه در زمینه تجارت و تبدیل صنایع نظامی به صنایع تولیدکننده کالاهای مصرفی به امضا رساندند. براساس اخبار واصله از محافل دیپلماتیک محل، طی بازدید آقای کارتر، طرفین در جهت همکاری در زمینه‌های ذیل به توافق رسیدند:

- تعمیر هواپیماهای اف - ۱۶ در اتحادیه هواپیماسازی ازبکستان (چگالوف)؛
- تحقیق و همکاری مشترک در کارخانه تولید لیزرتانک واقع در سمرقند؛
- همکاری مشترک در مجتمع تولید سوخت موشک واقع در چرچیق.

آقای راس‌بری کارتر مجدداً در ۱۷ مه ۹۶ در رأس هیأتی با همان هدف تبدیل صنایع نظامی ازبکستان به صنایع غیرنظامی از ازبکستان بازدید نمود. هیأت مزبور طی مدت اقامت در ازبکستان از اتحادیه هواپیماسازی ازبکستان بازدید و مسئله تولید هواپیماهای غیرنظامی و فروش آن مورد بحث و بررسی قرار گرفت. همچنین هیأتی از شرکت جنرال الکتریک به سرپرستی معاون کمپانی مزبور در همین ایام در ازبکستان حضور داشت و با آقای سلطان‌اف نخست‌وزیر و مسئولان چند وزارتخانه و سازمان صنعتی ملاقات و گفتگو نمود. شرکت مزبور تولیدکننده موتور هواپیما، لوازم خانگی و نیز ارائه‌کننده خدمات مالی و اطلاعاتی است و در ۱۲ زمینه با ازبکستان همکاری دارد.

همان‌طور که اشاره گردید از دیگر نقاط عطف در روابط نظامی ازبکستان و آمریکا، بازدید آقای اسلام کریم‌اف از آمریکا بود. طی این بازدید آقای اسلام کریم‌اف در محل پنتاگون با ویلیام پری وزیر دفاع آمریکا ملاقات نمود. طی ملاقات مزبور مسائل همکاری‌های فی مابین در زمینه امور دفاعی و امنیتی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در پایان آن نیز یادداشت تفاهمی به امضای طرفین رسید. متن یادداشت تفاهم مزبور به قرار ذیل می‌باشد: «ویلیام پری وزیر دفاع با اسلام کریم‌اف ملاقات نمود و طی آن مسائل تأمین امنیت در آسیای مرکزی و تحکیم همکاری‌های فی مابین مورد بحث و بررسی قرار گرفت. این اولین بازدید

آقای کریم‌اف از پنتاگون بود و این بازدید گواهی می‌دهد که روابط فی‌مابین آمریکا و ازبکستان و مشارکت چندجانبه در زمینه امنیت گسترش می‌یابد. طی ملاقات به اقدامات عملی در زمینه دفاع و امنیت به شرح ذیل اشاره گردید:

- امضای یادداشت تفاهم در خصوص موافقت مبنی بر همکاری‌های نظامی در اکتبر

۱۹۹۵؛

- ایجاد گروه‌های کاری دوجانبه در زمینه‌های نظامی که اخیراً دو ملاقات کاری در این

رابطه انجام شد؛

- برقراری مناسبات مشارکت میان گارد ملی ایالت لوئیزیانا و نیروهای مسلح

ازبکستان؛

- برقراری تماس میان نمایندگان نیروهای مسلح دو کشور؛

- ایجاد کمیته غیرنظامی نمودن صنایع دفاعی به منظور تحکیم همکاری‌های متقابلاً

سودمند اقتصادی؛

- انجام برنامه تربیت کارشناسان توسط مرکز مارشال آمریکا در ناحیه گرمیش آلمان از

طریق برنامه‌های بین‌المللی نظامی و برنامه‌های تربیت کادر متخصص؛

- شرکت ازبکستان در مانورهای نظامی که تحت برنامه مشارکت برای صلح ناتو

برگزار می‌گردد.

تأکید می‌گردد احداث پست وابسته نظامی در سفارت آمریکا در تاشکند، روابط

فی‌مابین را به‌طور قابل ملاحظه‌ای تحکیم نموده است و ایجاد پست وابسته نظامی در سفارت

ازبکستان در واشنگتن به تحکیم بیشتر مناسبات مساعدت خواهد نمود. ویلیام پری شرکت

فعال ازبکستان در برنامه مشارکت برای صلح ناتو و تلاش‌های این کشور برای شکل‌گیری گردان

صلح به اتفاق قزاقستان و قرقیزستان و نیز انجام مانورهای نظامی تحت برنامه مشارکت برای

صلح در آسیای مرکزی را مثبت ارزیابی نمود. در پایان ملاقات طرفین اظهارآمادگی نمودند

«در جهت تحکیم پایه‌های مستحکم مشارکت میان آمریکا و ازبکستان در جهت توسعه صلح

و شکوفایی اقدام نمایند».

از دیگر موارد همکاری‌های فی‌مابین دو کشور که می‌تواند جنبه‌های نظامی نیز داشته

باشد خرید تعدادی هواپیمای بوئینگ ۷۶۷ از آمریکا توسط ازبکستان می‌باشد. گرچه

هوایماهای مزبور غیرنظامی تلقی می‌گردد ولی با توجه به اهمیت استراتژیک آن مورد اشاره قرار می‌گیرد. در مرکز آموزش بوئینگ تاکنون ۲۰ خلبان و ۷۵ مهندس پرواز ازبکستان دوره‌های کارآموزی را طی نموده‌اند. اخیراً هیأتی از شرکت بوئینگ آمریکا بازدید دوروزه‌ای از ازبکستان به عمل آورد. رونالد ادوارد رئیس هیأت مزبور طی مصاحبه‌ای اظهار داشت ما تعدادی طرح‌های همکاری به کارخانه هواپیماسازی ازبکستان ارائه نموده‌ایم که مورد بررسی قرار گیرد تا پس از هماهنگی با اداره صدور مجوز آمریکا به اجرا درآید. امیدوارم قبل از آغاز قرن ۲۱ نتیجه همکاری‌های فی‌مابین را ببینیم. چند هفته دیگر رئیس فنی شرکت بوئینگ به ازبکستان خواهد آمد. شرکت بوئینگ جهت آموزش متخصصین ازبکستان بوسیله معادل ۷۰۰۰۰ دلار و تجهیزات الکترونیک جهت تقویت مهارت خلبانان و مهندسین و مکانیسینها در اختیار کارخانه هواپیماسازی تاشکند قرار داده است. در نظر داریم کارشناسان ازبک را جهت آشنایی و مطالعه استانداردها و تکنولوژی بوئینگ به آمریکا دعوت نماییم. در ماه مارس سومین هوایمای بوئینگ را تحویل ازبکستان می‌دهیم. قیمت هر هواپیما ۹۵-۹۰ میلیون دلار بدون احتساب هزینه آموزش پرسنل می‌باشد.

۲. روابط نظامی ازبکستان و آلمان

همان‌طور که اشاره گردید آلمان دارای پست وابسته نظامی در سفارت خود در تاشکند می‌باشد. روابطی در بُعد نظامی و امنیتی فی‌مابین دو کشور در سطحی محدود آغاز گردیده است که حول محورهای ذیل مورد اشاره قرار می‌گیرد:

- وزیر دفاع ازبکستان طی بازدید از آلمان در تاریخ ۲۱/۳/۷۵ با وزیر دفاع این کشور ملاقات نمود و با تشریفات نظامی مورد استقبال قرار گرفت. توسعه و تقویت همکاری‌های نظامی و سیاستهای نظامی دو جانبه، شرکت ازبکستان در برنامه‌های طرح مشارکت برای صلح ناتو، بررسی روابط ازبکستان و کشورهای منطقه و همسایه و توسعه کمکهای آموزشی نظامی به افسران و درجه‌داران ازبکستان از اهم محورهای مورد مذاکره بود. به نظر می‌رسد تقویت همکاری‌های نظامی دو کشور در چارچوب سیاستهای پشت پرده ناتو جهت مهار ایران و روسیه انجام می‌شود. وزیر دفاع ازبکستان از دانشکده افسری نیروی زمینی در هانور و یک پایگاه شکاری بازدید نمود.

- کارشناسان آلمانی در بهره‌برداری فنی و تعمیر هواپیماهای شرکت هواپیمایی ازبکستان با این کشور همکاری می‌کنند.

- هیأت پارلمانی آلمان به سرپرستی دکتر ویلفرد پینیر رئیس کمیسیون امور داخلی این کشور در ۱۳ اگوست ۹۶ با مسئولان دادستانی، وزارت کشور و سازمان امنیت ازبکستان ملاقات و مذاکره نمود. طی این بازدید هیأت آلمانی با نحوه قانونگذاری، تکمیل ارگانهای حفاظتی، مبارزه با جنایات سازمان یافته و مبارزه با مواد مخدر آشنا شد. طی این ملاقاتها همچنین نحوه همکاری فی مابین ارگانهای حفاظتی دو کشور مورد بحث و بررسی قرار گرفت. یکی از زمینه‌های همکاری‌های فی مابین ازبکستان و آلمان، استفاده ازبکستان از تجهیزات نظامی آلمان شرقی سابق با توجه به تشابه ساختار تسلیحاتی این کشور با آلمان شرقی سابق می‌باشد. ازبکستان در سال میلادی (۱۹۹۶) جهت تجهیز ارتش خود حدود ۲۶ میلیون مارک تجهیزات نظامی آلمان شرقی سابق را از آلمان خریداری نموده. قرار است ازبکستان در سال جاری میلادی نیز محموله دیگری از سلاحها و تجهیزات نظامی آلمان شرقی سابق را خریداری نماید. همچنین قرار است هیأت نظامی آلمان در ماه جولای سال جاری میلادی جهت مذاکره در این خصوص از ازبکستان بازدید نماید. در جریان بازدید هیأت مزبور قرار است مسئله شرکت نظامیان ازبکستان در مانور ناتو که در منطقه‌ای میان آلمان و نروژ برگزار می‌گردد نیز مورد تبادل نظر قرار گیرد.

۳. روابط ازبکستان و ناتو

پس از فروپاشی شوروی، ناتو در جهت نفوذ در حوزه شوروی سابق تلاش زیادی نمود. در میان کشورهای مشترک‌المنافع، اوکراین و ازبکستان با توجه به دو سیاست روسیه گریزی و «نگاه به غرب» بیشترین استقبال از همکاری با ناتو را از خود نشان دادند و در ۲۲ تیرماه ۷۳ (۱۳ ژوئیه ۱۹۹۴) آقای سعید قاسم‌اف وزیر امور خارجه وقت ازبکستان در بروکسل اسناد عضویت ازبکستان در برنامه مشارکت برای صلح ناتو را امضا نمود و از آن زمان در مانورهای ناتو در چارچوب برنامه مزبور شرکت می‌نماید. اهداف ناتو و طرح مشارکت برای صلح در این رابطه را از قبول مسئولان سازمان مزبور می‌توان این‌چنین خلاصه نمود:

- دخیل نمودن کشورهای آسیای مرکزی در معماری امنیتی اروپا بر مبنای همکاری و مشورت‌های متقابل در صورت تهدید؛

- افزایش همکاری نظامی و تبادل اطلاعات؛

- مشارکت در ثبات منطقه از طریق کنترل دموکراتیک بر روی ارتش و روابط نظامی -

غیرنظامی متوازن؛

- افزایش قابلیت درون عملیاتی برای صلح بر مبنای دیدگاه مشترک از لحاظ مفهومی.

در اجلاس دسامبر ۱۹۹۵ کشورهای عضو ناتو بر اهمیت تقویت کنترل دموکراتیک بر

روی نیروهای مسلح و توسعه روابط قوی نظامی - غیرنظامی تأکید کردند. به نظر آنان اینها

ابزارهای لازم برای هر دموکراسی بالغ است ولی اذعان داشتند هر کشور نیاز دارد دیدگاه خاص

خود را بر مبنای شرایط ملی و خصوصیات خود، تنظیم نماید. اما آنچه که مسلم است

تضعیف روسیه و کاهش نقش این کشور در حوزه اقتداری سابق از اهداف اصلی ناتو از تلاش

در جهت عضویت کشورهای حوزه بلوک شرق سابق در برنامه مشارکت برای صلح بوده است.

به نظر دول آسیای مرکزی، برنامه مشارکت برای صلح در خدمت تقویت و نوسازی

ارتشهای ملی آنها می‌باشد. آنها به این همکاری به اضافه دیگر قراردادهای همکاری نظامی با

کشورهای عضو ناتو، به‌طور انفرادی، بویژه با کشورهای آمریکا، ترکیه و آلمان به عنوان راه

مؤثری برای کاهش وابستگی خود به روسیه نگاه می‌کنند. روسیه در ۱۹۹۵ برنامه مشارکت

انفرادی را امضا نمود و این محرک دیگری برای کشورهای مشترک‌المنافع جهت همکاری با

غرب بود. در سال ۱۹۹۵ مسکو تهدید به ایجاد یک «بلوک متقابل» با جامعه کشورهای

مستقل مشترک‌المنافع و دیگر کشورها نمود؛ ولی قزاقستان، قرقیزستان و در رأس آنها

ازبکستان به همراه بیشتر شرکای دیگر عضو جامعه مزبور سریعاً با چنین اقدامی

مخالفت کردند.

آقای رابرت هانتز نماینده دائمی آمریکا در ناتو در تاریخ ۷۵/۱/۱۷ از ازبکستان بازدید

نمود. وی طی مصاحبه‌ای مطبوعاتی هدف از بازدید خود را بررسی چگونگی مشارکت

ازبکستان در برنامه همکاری برای صلح ناتو عنوان نمود. وی اظهار داشت پس از فروپاشی

شوروی وظایف ناتو بتدریج تغییر یافت و با توجه به اینکه امروزه مقابله نظامی میان

بلوکهای قدرت وجود ندارد، ناتو قصد دارد با مشارکت تمام کشورها در راه برقراری صلح در

جهان تلاش نماید و مشارکت ازبکستان در این برنامه موجب تثبیت موقعیت این کشور در

منطقه خواهد شد. وی طی این بازدید با آقای اسلام کریم‌اف نیز ملاقات نمود. طی ملاقات مزبور آقای اسلام کریم‌اف توسعه همکاری‌ها با ناتو در چارچوب برنامه مشارکت برای صلح ناتو را حائز اهمیت ویژه‌ای برای ازبکستان خواند. آقای هاتر در ملاقات با وزیر امور خارجه ازبکستان نیز با اشاره به تحولات منطقه مشارکت ازبکستان در برنامه مشارکت برای صلح ناتو را برای آینده این کشور مثبت ارزیابی نمود.

دبیرکل ناتو نیز سپس از کشورهای آسیای مرکزی بازدید نمود. وی اظهار داشت می‌خواهد تا زمان برگزاری اجلاس شورای سران عضو پیمان ناتو در مادرید، اعضای جدید برنامه همکاری برای صلح ناتو را به وجود آورد. سخنگوی ناتو به خبرگزاری ایستار تاس در بروکسل اظهار داشت دبیرکل ناتو در سفر خویش به آسیای مرکزی سه هدف را دنبال می‌کند:

۱. کسب اطلاعات پیرامون اوضاع منطقه از رهبران این کشورها؛
۲. ارائه اطلاعاتی در مورد ناتو از جمله تحولات و گسترش آن و آمادگی برای مجلس مشورتی رهبران این پیمان که در مادرید برگزار خواهد شد؛
۳. تشویق و ترغیب سران کشورهای آسیای مرکزی به فعال شدن در گسترش ناتو به شرق.

۴. دبیرکل ناتو نیز طی مصاحبه‌ای مطبوعاتی با گروهی از خبرنگاران ازبکستان که به دعوت بخش مطبوعات و اخبار ناتو از ستاد فرماندهی کل نیروهای اروپایی ناتو بازدید می‌کردند هدف از سفرش به کشورهای آسیای مرکزی و از جمله ازبکستان را گفتگو پیرامون همکاری‌های آتی میان سازمان ناتو و مسئولان کشورهای مزبور و آشنایی با تجربیات و پیشنهادات آنان عنوان نمود. وی زمینه همکاری‌های فی‌مابین را سازماندهی همکاری‌های مشترک در خصوص بلایای طبیعی و غیره با توجه به تجربیات کشورهای مزبور و همکاری در عملیات صلح‌جویانه عنوان نمود. در جریان بازدید دبیرکل ناتو از ازبکستان (۲۳ اسفند) وی با رئیس‌جمهور، وزیر امور خارجه، رئیس مجلس و وزیر دفاع این کشور ملاقات نمود. طی ملاقات نامبرده با رئیس‌جمهور ازبکستان، آقای اسلام کریم‌اف اظهار داشت: «ازبکستان در سال ۱۹۹۴ به عضویت برنامه مشارکت برای صلح ناتو درآمد و مدت دو سال است که نیروهای نظامی ازبکستان در چارچوب برنامه مزبور در مانورهای ناتو شرکت می‌نمایند. همکاری مزبور بیش از هر چیز در جهت تحکیم امنیت منطقه‌ای و ملی مساعدت می‌کنند». طی ملاقات مزبور مسائل توسعه مناسبات فی‌مابین ازبکستان و ناتو و از جمله توسعه

همکاری‌ها در چارچوب برنامه مشارکت برای صلح ناتو، تحولات ناتو و مسائل بین‌المللی و منطقه‌ای مورد بحث و بررسی قرار گرفت. طی ملاقات مزبور همچنین آقای کریم‌اف اظهار داشت ما ناتو را تهدیدی برای منطقه پس از شوروی نمی‌دانیم.

دبیرکل ناتو همان‌روز با رئیس مجلس ازبکستان نیز ملاقات نمود. طی ملاقات مزبور رئیس مجلس ازبکستان پیرامون تحولات دموکراتیک در ازبکستان و اقدامات انجام شده در راستای تحکیم مبانی قانونی کشور توضیحاتی ارائه نمود.

وی طی مدت اقامت در ازبکستان همچنین با وزرای امور خارجه و دفاع ازبکستان ملاقات و گفتگو نمود. طی ملاقاتهای مزبور آینده روابط فی‌مابین و مسائل منطقه‌ای و بین‌المللی مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

یکی از مهمترین موضوعات مورد بحث دبیرکل ناتو در بازدید از کشورهای آسیای مرکزی و تبادل نظر پیرامون برگزاری مانور ترکستان - ۹۷ در قزاقستان و ازبکستان بود. در این مانورها گردان صلح آسیای مرکزی، آمریکا، آلمان، سه کشور بالتیک، ترکیه، گرجستان شرکت کردند. ازبکستان در اولین قدم به سوی کاستن وابستگی تجهیزات دفاعی این کشور به روسیه تصمیم به اعزام یک نماینده از وزارت دفاع به منظور مذاکره با مسئولان تسلیحاتی ناتو گرفت. نماینده مزبور در کنفرانس مدیران تسلیحاتی ناتو که در پاییز امسال برگزار شد شرکت کرد. یکی از مقامات دفاعی ازبکستان با اشاره به اینکه نیروهای رزمی این کشور مجهز به تسلیحات روسی می‌باشند اظهار داشت این اولین اقدام در جهت تغییر ساختار تسلیحاتی ازبکستان به‌شمار می‌آید. نامبرده افزود بنا به دلایل امنیتی ما نمی‌توانیم در زمینه تدارکات تنها به یک کشور و آن هم روسیه متکی باشیم.

از دیگر همکاری‌های میان ناتو و ازبکستان می‌توان به در اختیار ناتو گذاردن گردان صلح آسیای مرکزی اشاره نمود. این گردان که توسط سه کشور ازبکستان، قزاقستان و قرقیزستان تشکیل گردید، در اختیار سازمان ملل و ناتو قرار خواهد گرفت و قرار است هر کشور در ابتدا ۷۰ نفر نیروی مجهز به تجهیزات ملی خود را در اختیار تشکیلات جدید قرار دهد که مقر اصلی آن در چیمکنت دومین شهر قزاقستان واقع در ۱۳۰ کیلومتری تاشکند خواهد بود.

در اوایل سال ۱۹۹۶ موافقتنامه‌ای میان ازبکستان و ناتو با هدف گسترش همکاری‌های نظامی در فاصله سالهای ۱۹۹۶-۱۹۹۸ به امضا رسید که از مفاد آن اطلاعی در

دست نیست. ازبکستان تاکنون در مانورهای ذیل در چارچوب برنامه مشارکت برای صلح ناتو شرکت نموده است:

- مانور «کوپریتو ناگیت - ۹۵» در فورت پارک ایالت لوئیزیانای آمریکا. آقای اسلام کریم‌اف شرکت ازبکستان در مانور فوق را سمبلی از تغییرات اساسی به وجود آمده پس از جنگ سرد نامید.

مانور «کوپریتو اسپری - ۹۶» در کمپ لیوژن ایالت کارولینای شمالی آمریکا (دسامبر ۹۵).

- مانور «کوپریتو بانکرس - ۹۷» که تعدادی از دانشجویان دانشکده افسری آموزشگاههای نظامی تاشکند، چرچیق و سمرقند در مانورهای مزبور که در نروژ برگزار گردید، شرکت نمودند. (۲۶ مه تا ۶ ژوئن ۹۷).

- مانور آموزشی مشترک «اولترابالانس ۹۶» که در خاک ازبکستان انجام شد.
- مانوری تحت عنوان «کوپریتو ناگیت ۹۷» در ماههای ژوئن و ژوئیه ۹۷ در پایگاه فورت پولک ایالت لوئیزیانای آمریکا برگزار شد.

- مانوری نیز تحت عنوان ترکستان - ۹۷ در دو مرحله در خاک ازبکستان و قزاقستان انجام شد. در این مانورها گردان صلح آسیای مرکزی که توسط سه کشور ازبکستان، قزاقستان و قرقیزستان تشکیل شده است، شرکت کردند.

- روسیه در ۱۴ ماه مه ۹۷ برابر با ۲۴ اردیبهشت ۷۶ موافقتنامه همکاری با ناتو را امضا نمود. براساس این موافقتنامه میان ناتو و روسیه یک شورای مشورتی راه‌اندازی خواهد شد و در پی پیوستن سه کشور لهستان، مجارستان و چک، جنگ‌افزارهای هسته‌ای ناتو در این کشورها مستقر نخواهند شد. بنابراین طرفین به موافقتنامه‌هایی دست یافتند که راه را برای امضای سند نهایی پیوستن بلوک شرق به ناتو فراهم خواهد ساخت. با توجه به امضای موافقتنامه مزبور بایستی در انتظار توسعه همکاری‌های ناتو و ازبکستان بود.